

DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2022-74-5-10>
УДК 378.147:372.881.1

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО МВС

© Гоголь І.О.

Харківський національний університет внутрішніх справ

Інформація про автора:

Гоголь Ірина Олександрівна: ORCID: 000-0001-9182-7932; irinamass911@gmail.com; канд. пед. наук, доцент кафедри іноземних мов факультету №1, Харківського національного університету внутрішніх справ, пр-кт Льва Ландау, 27, Харків, Харківська область, 61003

У статті розглядається питання щодо індивідуалізації та диференціації навчання іноземної мови курсантів ЗВО МВС. Наголошується, що диференціація в навчанні пов'язана з індивідуалізацією студентів. Першочергове педагогічне завдання – це врахування в академічному процесі індивідуальних особливостей студентів. Викладання іноземної мови більшою мірою, ніж будь-якої іншої дисципліни, вимагає індивідуального підходу. У статті виділяються напрями диференціації навчання (диференціація змісту та диференціація організації навчання за допомогою методів, форм роботи); обумовлюються аспекти реалізації принципу диференціації в процесі викладання іноземної мови у ЗВО МВС (диференціація в плануванні та цілепокладанні, диференціація під час використання навчального іншомовного матеріалу, диференціація за засобом опанування іншомовного матеріалу, диференціація форм мовленнєвої взаємодії). Авторка підкреслює, що у використанні особистісно-орієнтованого підходу при навчанні іноземній мові важливу роль відіграє групова робота та пропонує методичні рекомендації щодо формування навчальних груп курсантів. У роботі зазначається, що ефективності навчання іноземної мови перешкоджає також проблема низької іншомовної мовленнєвої активності курсантів, що обумовлюється невеликим лексичним запасом курсантів та острахом зробити помилку. Із метою розв'язання цієї проблеми авторка пропонує оцінювати як уявлення про мову, так і зміст висловлювання; заохочувати перифраз курсантами лексичних одиниць (якщо вони знають якусь лексему); виправляти помилки лише після висловлювання; насамперед звертати увагу на грубі помилки (що призводять до нерозуміння або спотворюють сенс висловлювання).

У статті зроблено висновки, щосььогодні вимоги до співробітників поліції включають не лише спеціальну підготовку та знання законів, а й загальні комунікативні вміння та здатність здійснювати міжкультурну професійну комунікацію. Поліцейські повинні вміти знаходити спільну мову з різними людьми, навіть якщо вони розмовляють різними мовами. Мовленнєві бар'єри неминуче знижують ефективність роботи поліції, тому ефективне формування іншомовної комунікативної компетенції співробітників поліції є на сучасному етапі одним з першочергових завдань, вирішенню якого багато в чому сприяють диференційовані методи навчання іноземної мови.

Ключові слова: майбутні правоохоронці, диференційований підхід, іноземна мова, група зі змішаними здібностями, індивідуалізація навчання, іншомовна мовленнєва активність.

Hohol Iryna "Differentiation of learning as a way to improve the quality of Foreign Language teaching at Ukrainian Universities of Internal Affairs".

The article deals with the issue of individualization and differentiation of foreign language training of cadets of Internal Affairs Universities. It is emphasized that differentiation in learning is associated with the individualization of students. The primary pedagogical task is to take into consideration the individual characteristics of students in the academic process. Teaching a foreign language requires an individual approach more than any other discipline. The directions of differentiation for a foreign language teaching at Internal Affairs Universities (differentiation of the content and differentiation of the teaching process by means of methods and forms of work) have been outlined; the aspects of the differentiation principle realization in the academic process (differentiation in planning and goal-setting, differentiation when using teaching foreign language material, differentiation by means of mastering foreign language material, differentiation of forms of speech interaction) have been specified in the article. The author emphasizes that group work plays an important role in using personality-oriented approach in teaching a foreign language and offers methodological recommendations for forming study groups of cadets. In the article, it is noted that the effectiveness of teaching a foreign language is also hampered by the problem of low foreign language

speech activity of the cadets, which is caused by the fact that their vocabulary is not extensive enough and that they fear to make a mistake. In order to solve this problem, the author proposes to evaluate both speech presentation and the content of the speech; to encourage cadets to paraphrase lexical units (if they know any lexeme); to correct mistakes only after the speech is finished; first of all to pay attention to gross mistakes (leading to misunderstanding or distorting the meaning of the expression).

The article concludes that today's requirements for police officers include not only special training and knowledge of the law, but also general communication skills and the ability to carry out intercultural professional communication. Police officers should be able to get on with different people, even if they speak different languages. Speech barriers inevitably reduce the effectiveness of police work, so the effective formation of foreign language communicative competence of police officers is one of the urgent and primary tasks at the present stage, the solution of which is largely facilitated by differentiated methods of foreign language teaching.

Keywords: future law enforcement officers, differentiated approach, foreign language, group with mixed abilities, individualization of education, foreign language speech activity.

Постановка проблеми. Одним із першочергових завдань, що стоїть перед системою професійної юридичної освіти на сучасному етапі розвитку суспільства, - підготовка конкурентоспроможного спеціаліста, здатного орієнтуватися в потоці професійно значущої інформації. Розширення сфер міжнародного співробітництва та поява нових засобів комунікації активізувало спілкування іноземною мовою фахівців юридичного профілю, що потребує вдосконалення передусім професійної іншомовної підготовки курсантів у ЗВО МВС. Високий професійний рівень сучасного офіцерапередбачає достатній рівень володіння іноземною мовою.

Також сьогодні виникає гостра потреба готувати офіцерів-випускників ЗВО МВС до служби в умовах суспільної та професійної діяльності, що швидко змінюються. Перетворення, що здійснюються у політичному та соціально-економічному житті суспільства, стверджують новий погляд на особистість майбутнього офіцера, вимагають професійно підготовлених, креативних людей. У зв'язку із цим перед сучасною наукою та практикою навчання у вищих закладах освіти стоїть завдання – забезпечити не лише глибоке та міцне засвоєння системи знань, але значно більшою мірою – вільний розвиток особистості, творчого потенціалу кожного з курсантів.

Таким чином, основною суперечністю освітнього процесу у ЗВО МВС є суперечність між вимогами, які висуваються суспільством до сучасного спеціаліста та реальним рівнем іншомовної підготовки випускників. Педагогічній практиці наголошують, що один зі шляхів розв'язання цієї проблеми полягає в індивідуалізації та диференціації навчання курсантів, що дозволить підвищити також і якість іншомовної освіти.

Державний освітній стандарт вищої юридичної професійної освіти визначає спілкування як цільову домінуючу навченості. Аналіз програм з іноземної мови показує, що формування професійного іншомовного мовлення, необхідного для обробки та використання професійно значущої автентичної іншомовної інформації, є актуальною проблемою на сучасному етапі.

Теоретичні дослідження та вивчення практики викладання іноземної мови у ЗВО МВС також показали, що в умовах чинних педагогічних технологій вищої юридичної школи переважає однаковість та усереднений підхід до курсантів. Індивідуальний та диференційований підхід на заняттях з іноземної мови має епізодичний характер - лише на окремих етапах процесу опанування іншомовних знань, в окремих видах академічної роботи. Тому розв'язання проблеми індивідуалізації та диференціації навчання іноземної мови курсантів ЗВО МВС є першорядним та актуальним.

Мета статті – провести теоретичний аналіз проблеми диференціації навчання іноземній мові у ЗВО МВС, виділити напрями диференціації навчання та визначити аспекти реалізації принципу диференціації іншомовного навчання майбутніх правоохоронців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суть технології диференційованого навчання полягає в різнорівневому навчанні з подальшим різнорівневим контролем, а також відповідно до підбору навчального матеріалу різного рівня. При цьому глибина та складність того самого навчального матеріалу різняться від володіння базовим рівнем знань відповідно до вимог освітнього стандарту до поглибленого розширеного засвоєння навчального матеріалу. Диференційований підхід у навчанні іноземної

мови - це організація процесу, у якому індивідуальні особливості кожного студента враховуються під час організації навчальної діяльності на занятті в конкретній групі.

Теоретичні основи диференціації навчання розглядаються в психолого-педагогічних дослідженнях Б. Ананьєва, А. Леонтьєва, Б. Ломова. Диференціацію з мотивації розглядали А. Бодальов, А. Леонтьєв, а за індивідуально-особистісними характеристиками діяльності – К. Гуревич, С. Рубінштейн. Можливості сприйняття учнями навчального матеріалу вивчали Д. Богоявленський, І. Дубровіна та інші.

У методичній літературі диференціація навчання сприймається як принцип «диференційованого підходу» (Р. Міньяр-Білоручов, Р. Рогова тощо); як визначальний фактор демократизації та гуманізації освіти (І. Унт); як специфічне використання методів та засобів залежно від соціально-психологічних та індивідуально-психологічних особливостей учнів (І. Комков); як використання додаткових завдань для тих, хто навчається з різним рівнем навченості (А. Бердичевський) тощо. Проте досі немає єдності та конкретності тлумаченні цих термінів у методиці навчання іноземних мов курсантів ЗВО МВС.

Виклад основного матеріалу. Проблема диференційованого навчання розглядається освітянами по-різному. Але загальна суть всіх інтерпретацій вищезазначеного поняття зводиться до того, що диференційований підхід у навчанні – це певна форма організації навчального процесу, у процесі якої враховується ряд факторів, найважливішим з яких є індивідуально-типологічні особливості особистості, а саме: рівень знань, здатності до навчання, бажання до навчання, інтереси, творчі здібності, працездатність тощо. І, безсумнівно, аналіз аспектів розвитку та вдосконалення цих здібностей мають стати відправною точкою у диференційованому підході до навчання іноземної мови курсантів ЗВО МВС.

Вкрай важливо відзначити, що диференціація у навчанні пов'язана з індивідуалізацією студентів. Першочергове педагогічне завдання – це врахування академічному процесі індивідуальних особливостей студентів. Необхідність цього усвідомлювалася та усвідомлюється як педагогами-практиками, так і педагогами - дослідниками. Викладання іноземної мови більшою мірою, ніж будь-якої іншої дисципліни, вимагає індивідуального підходу [1].

Відповідно до індивідуального підходу відбувається підбір індивідуальних завдань залежно від підготовки та рівня сформованості мовленнєвих навичок та умінь. Неувага до індивідуальних особливостей курсантів у процесі навчання іноземної мови може загальмувати їх розвиток та навченість: у них знижується пізнавальна активність та темп засвоєння матеріалу. Також можуть виникнути такі негативні якості - лінь, безвідповідальне ставлення до навчання, небажання взагалі щось вчити, читати, отримувати знання. А це вже здебільшого неповоротний процес. Викликати інтерес курсантів до навчання та прагнення займатися пізнавальною діяльністю - завдання не з легких. Курсанти з недостатніми знаннями в галузі іноземної мови також страждають від відсутності індивідуального підходу, оскільки стандартні програми навчання їм не підходять, бо не враховують їхнього рівня знань, темпераменту та здібностей. Тому для підвищення ефективності навчання необхідно враховувати величезний спектр факторів, намагатися робити академічний процес особистісно-орієнтованим, застосовувати кардинально нові та спеціальні технології, які, наприклад, будуть засновані на індивідуалізації навчання за рівнем знань, за здібностями до навчання, за часом та обсягом, надаючи можливість здатним учням глибше вивчити предмет, поки менш здатні, менш старанні або менш активні вивчають обов'язковий матеріал.

Відповідно до проаналізованої нами психолого-педагогічної літератури, виділяємо такі напрями диференціації навчання: - диференціація змісту, яка полягає в зміні змісту навчальних предметів, обов'язкових для вивчення: поглиблене вивчення окремих предметів; розширення мережі факультативів, спецкурсів, гуртків, обов'язкові заняття на вибір відповідно до профілів тощо; - диференціація організації навчання за допомогою методів, форм роботи (фронтальна, групова форми, індивідуальні заняття), темпів вивчення навчального матеріалу тощо.

У вищих юридичного профілю лише частково вирішується проблема диференційованого навчання іноземних мов, коли враховуються цілі навчання, аспекти мови та види мовленнєвої діяльності, що передбачає відбір різного змісту, використання різноманітних методів та засобів навчання та вправ. Але диференціація не зводиться лише до вищезгаданих факторів. Освітній процес має бути гармонійно орієнтований на

особистість кожного курсанта, його реальні потреби та мотиви; мати діяльнісний, когнітивний та творчий характер; стимулювати курсантів до прояву активності; на розвиток у курсантів здібності до міжкультурного спілкування, що має також відбиватися в диференційованому навчанні.

Виходячи з диференціації як принципу організації навчання іноземних мов у рамках особистісно-орієнтованого підходу, важливими передумовами використання цього принципу виступають:

- активізація навчальної діяльності курсанта;
- забезпечення однакових умов для всіх курсантів;
- формування системи індивідуальних якостей, що сприяють саморозвитку курсанта;
- розвиток співробітництва, де відносини «викладач – курсант» будуються на засадах партнерства;
- розвиток у курсанта здатності усвідомлено планувати свою академічну діяльність та оцінювати отримані результати (самоконтроль та самокорекція).

Розглянемо деякі аспекти реалізації принципу диференціації:

диференціація в плануванні та цілепокладанні. Відповідно до цього аспекту, диференціація проявляється за умов, якщо для планування та цілепокладання залучається курсант. Наприклад, це може бути вибір теми для проекту чи спільне планування проекту; вибір іноземних текстів для самостійного читання чи обговорення найефективніших засобів досягнення цілей.

Диференціація під час використання навчального іноземного матеріалу. Найчастіше у ЗВО МВС диференціація навчального матеріалу проводиться за темами чи проблемами. Доцільно використовувати різні можливості диференціації. Наприклад, малі групи працюють над різними аспектами теми чи всі групи працюють над однією темою, але виконують різні завдання; для читання доцільно пропонувати курсантам різні тексти іноземною мовою (за обсягом, за складністю) або один текст, але з різними завданнями. Навчальний матеріал, відібраний для його використання у диференційованому навчанні, повинен, поряд із загальними вимогами, що пред'являються до нього (інформативність, динамічність, гнучкість), мати такі якості - структуралізація, тобто здатність поділу на невеликі відокремлені компоненти чи елементи;

дозволяти висловити альтернативу; передбачати вибір при однаковому розв'язанні задач; спонукати до використання різних соціальних форм роботи тощо.

Диференціація за засобом опанування іноземного матеріалу. Потреба враховувати цей аспект обумовлюється наявністю різних типів курсантів, які по-різному сприймають іноземний навчальний матеріал. Отже, щоб курсант зміг вибрати «свій засіб», він повинен знати, які є засоби опанування іноземного матеріалу. Таким чином, важливо насамперед ознайомити курсантів із засобами опанування іноземного матеріалу та продемонструвати їх недоліки та переваги, щоб вони свідомо вибрали свій засіб, наприклад, індуктивний або дедуктивний.

Диференціація форм мовленнєвої взаємодії: фронтальна, групова та парна. Фронтальна форма роботи дозволяє курсантам краще зрозуміти свої цілі та завдання; надає можливість порівняти відповіді з відповідями інших курсантів. Фронтальна робота буде результативнішою, якщо вона розглядається як форма диференціації навчального процесу, тобто якщо використовувати цю форму для пояснення іноземного матеріалу, нових стратегій; із метою планування курсантом свого висловлювання, для самоконтролю та самокорекції тощо. У процесі фронтальної роботи важливо правильно організувати мовленнєву взаємодію та визначити: хто говорить, з ким, коли і як довго говорить курсант, як взаємодіють курсанти в процесі фронтальної роботи (по ланцюжку, кожен із кожним тощо). Фронтальна робота має не протиставлятися іншим видам мовленнєвої взаємодії, а розглядатися як перехідна форма до групової чи парної роботи.

У використанні особистісно-орієнтованого підходу при навчанні іноземній мові важливу роль відіграє групова робота. Для успішної взаємодії курсантів у груповій роботі необхідно:

- визначити малі групи враховуючи навчальну, пізнавальну та комунікативну мотивації курсантів, їх когнітивні та комунікативні здібності; також важливе значення для організації групової роботи має ефект резонансу - збіг емоційного настрою групи;
- створювати сприятливий психологічний клімат, який допомагає розкрити індивідуальні можливості кожного курсанта всієї групи, тобто групова робота повинна мати особистісний сенс для кожного курсанта;

- відбирати завдання, засоби, способи, які дозволять включити кожного курсанта до роботи в групі та сформуєть їхню здатність самостійно здійснювати свою академічну діяльність. У цьому випадку доцільно використовувати такі завдання - рольова гра, зокрема й ділова рольова гра, аналіз конкретних ситуацій, обговорення відеоматеріалів тощо.

Групова робота або робота в малих групах може проводитись:

- за тим самим завданням (виконання граматичних, лексичних завдань або завдань із пошуку інформації в тексті тощо);

- за різними завданнями (доцільно проводити роботу на перевірку граматичного, лексичного матеріалу, робота з іншомовним текстом).

Необхідною передумовою для роботи курсантів у малій групі є сформованість навчально-пізнавальної компетенції, що означає здатність курсанта працювати з різними засобами; користуватися мовленнєвими кліше, різним довідковим матеріалом; складати план, виконувати різні види вправ; коротко записувати інформацію; висувати гіпотези, встановлювати зв'язки між відомим чи невідомим тощо.

У ЗВО МВС в одній академічній групі, як правило, навчаються студенти зі змішаними здібностями (типом пам'яті, стилем навчання тощо). У методиці викладання іноземних мов є як мінімум дві точки зору на сутність поняття «група зі змішаними здібностями». Так, С. Бремнер вважає, що така група є студентами, які мають свої переваги та недоліки й навчаються з різною швидкістю [2]. На думку П. Ур, для позначення групи студентів слід використовувати термін "heterogeneousclass" (різнорідна група), оскільки термін "mixedabilityclass" (група зі змішаними здібностями) показує здатність студентів використовувати мовленнєві вміння та навички та не стосується інших аспектів мовленнєвої підготовки [5].

На наш погляд, під групою зі змішаними здібностями слід розуміти групу студентів, які мають різні здібності, що впливають на процес опанування іноземною мовою. Вище запропонований термін враховує стиль навчання (тип сприйняття інформації, вид мотивації, що переважає), швидкість навчання та інші аспекти мовленої підготовки.

Вивчення проблем навчання іноземної мови курсантів ЗВО МВС потребує визначення

етапів навчання та завдань кожного з етапів. Процес мовленнєвої підготовки складається з таких етапів - *організаційно-підготовчий* (визначення цілей дидактичного процесу, вибір методичного забезпечення дисципліни, розподіл курсантів на підгрупи); *дидактичний* (реалізація цілей мовленої підготовки); *підсумковий* (підбиття підсумків та коригування академічного процесу).

На організаційному етапі може виникнути проблема формування навчальних груп (підгруп). Формування навчальних груп, зазвичай, здійснюється за результатами тестів, які складаються з граматичних вправ та вимагають лише заповнення пропусків [4]. Проте формування навчальних груп передбачає перевірку як рецептивних, так і продуктивних умінь та навичок. Тому доцільно дотримуватися таких методичних рекомендацій щодо формування навчальних груп:

- не слід віддавати перевагу лише граматичним тестам та питанням на множинний вибір;

- тексти для аудіювання та читання повинні стосуватися професійної спрямованості курсантів, бути невеликими за обсягом та не містити вузькоспеціалізованої лексики;

- пріоритет надається говорінню на ситуативну тему.

Не менш гостро на попередньому етапі стоїть проблема вибору навчально-методичного забезпечення дисципліни. Розв'язання вищезазначеної проблеми, на наш погляд, полягає в тому, щоб викладач здійснював відбір підручників та посібників відповідно до таких критеріїв: професійна спрямованість підручника; посильна складність підручника; авторство не лише вітчизняних вчених-практиків; новизна підручника.

На дидактичному етапі викладач іноземної мови може зіткнутися з проблемою розбіжності фонетичного та граматичного ладу іноземної мови з ладом української мови. У такому разі викладачеві слід звертатися до емоцій та досвіду курсантів; диференціювати способи презентації мовленнєвого матеріалу (при відборі слід враховувати здібності курсантів; ефективними є використання алгоритмів та драматизація форми); використовувати на заняттях різні творчі завдання для відпрацювання фонетичних та граматичних умінь та навичок.

Ефективності навчання іноземної мови перешкоджає також проблема низької іншомовної мовленнєвої активності курсантів, що обумовлюється малим лексичним запасом

курсантів та страхом зробити помилку. На наш погляд, проблема може бути вирішена, якщо викладач іноземної мови буде:

1) оцінювати як уявлення промови, так і зміст висловлювання;

2) заохочувати перифраз курсантами лексичних одиниць (якщо вони знають якусь лексему);

3) виправляти помилки лише після висловлювання;

4) насамперед звертати увагу на грубі помилки (що призводять до незрозуміння або спотворюють сенс висловлювання).

Підсумковий етап навчання іноземної мови передбачає оцінку ефективності дидактичного процесу та коригування навчальних стратегій. На цьому етапі викладач постає перед проблемою формування у студентів мотивації до вивчення мови. Викладачеві, з одного боку, необхідно об'єктивно оцінити успіхи мовленнєвої підготовки студентів, указати на аспекти, що потребують додаткової уваги; з іншого боку, важливо мотивувати студентів на подальшу роботу з вивчення іноземної мови. Навчання у ЗВО МВС відрізняється суворою регламентацією всіх сторін життя та навчального процесу курсантів. У цій ситуації завдання викладача іноземної мови – зацікавити курсантів, створити умови для реалізації пізнавальної та творчої діяльності кожного курсанта на практичних заняттях та у процесі позааудиторної самостійної іншомовної підготовки; встановити хороший психологічний мікроклімат у групі та залучати курсантів до визначення стратегій подальшого вивчення іноземної мови.

Список використаних джерел:

1. Рогова Г. В. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в средней школе : пособие для учителя / Г. В. Рогова. – М.: Просвещение, 1988. – 180 с.

2. Bremner, S. Some Thoughtson Teaching a Mixed Ability Class / S. Bremner // *Scottish Languages Review*. – 2008. – Iss. 18. – P. 1–10.

3. Bryntseva O. V. Foreign languages as means of students' professional mobility development / O. V. Bryntseva // Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах : зб. наук. пр. – Запоріжжя : КПУ, 2020. – Вип. 68, т. 1. – С. 212–216.

4. Hicks D. Mixed Ability Classroom: Turning Weaknesses into Strength / D. Hicks // *Іноземні мови*. – 2001. – № 2. – С. 28–29.

5. Ur P. A Course in Language Teaching : Practice and Theory / P. Ur. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 388 p.

Висновки. На практичних заняттях та у процесі самостійної позааудиторної роботи під час викладання іноземної мови у ЗВО МВС курсант занурюється в діяльність співтворчості та активного спілкування. Через вивчення іноземної мови йде уточнення термінологічного та концептуального змісту професійно-значимих дисциплін, що сприяє кращому засвоєнню профільного матеріалу та розвитку професійного інтелекту майбутнього офіцера. Сьогодні сучасні вимоги до співробітників поліції включають не лише спеціальну підготовку та знання законів, а й загальні комунікативні вміння та здатність здійснювати міжкультурну професійну комунікацію. Поліцейські повинні вміти знаходити спільну мову з різними людьми, навіть якщо вони розмовляють різними мовами. Мовленнєві бар'єри неминуче знижують ефективність роботи поліції, тому ефективне формування іншомовної комунікативної компетенції співробітників поліції є на сучасному етапі одним з першочергових завдань, вирішенню якого багато в чому сприяють диференційовані методи навчання іноземної мови. Таким чином, підсумовуючи, необхідно наголосити на тому, що в процесі навчання іноземної мови курсантів у ЗВО МВС необхідно орієнтуватися насамперед на розвиток особистості кожного курсанта, що має свої яскраво виражені потреби, життєві цінності, що відрізняється індивідуальними здібностями, нахилами, навчальними інтересами. Ця проблема вирішується шляхом упровадження в навчання іноземної мови різних форм диференційованого підходу.

References.

1. Rogova, GV 1988, *Metodika obucheniya angliyskomu yazyku na nachalnom etape vsredney shkole [Methods of Teaching English at the Primary Level at the Secondary School : A Teacher's Guide]*, Prosveschenie, Moskva.

2. Bremner, S 2008, Some Thoughtson 'Teaching a Mixed Ability Class', *Scottish Languages Review*, iss. 18, p. 1-10.

3. Bryntseva, OV 2020, 'Foreign languages as means of students' professional mobility development', *Pedahohika for muvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitinii shkolakh*, Kласychnyi pryvatnyi universytet, Zaporizhzhia, iss. 68, vol. 1, p. 212-216.

4. Hicks, D 2001, 'Mixed Ability Classroom: Turning Weaknesses into Strength', *Inozemni movy*, no. 2, p. 28-29.

5. Ur, PA 2009, *Course in Language Teaching: Practice and Theory*, Cambridge University Press, Cambridge.

Стаття надійшла до редакції 01.03.2022 р.